

1

- Forskning kring sjuknärvaro har skett i samarbete mellan Forskare från Högskolan i Gävle, Karolinska Institutet och Stockholms universitet.
- Forskningsanslag har getts från AFA Försäkring

2

Arbete och Hälsa

Waddell & Burton Is Work Good for Your Health and Well-Being. 2006

- Stark evidens: förvärvsarbete är bra för hälsa och välmående.
- Arbete kan ha en terapeutisk effekt och kan motverka skadliga hälsoeffekter av arbetslöshet.

Waddell & Burton Is Work Good for Your Health and Well-Being. 2006. www.bushop.co.uk

3

afa
Hälsa och Arbetsmiljö

Sjuknärvaro och sjukfrånvaro

HÖRSKOLAN
EGVÄLLE

4

afa
Regionalt
Vårdnät

Sjuknärvaro

Att arbeta vid hälsoproblem

- Nära 7 av 10 har varit sjuknärvarande någon gång under senaste året.
- Drygt 20% av kvinnorna och 15% av männen har varit sjuknärvarande minst 4 gånger/år

Har många gånger under de senaste 12 månaderna har det hänt att du arbetat trots att du med tanke på ditt hälsotillstånd egentligen borde ha låtit bli?

Ja/nej → Gå till fråga 110

En gång

Två till tre gånger

Fyra gånger eller mer

Hälsa och Arbetsmiljö
Sjukfrånvaron 2019
The 10th Anniversary Issue

HÖRSKOLAN
EGVÄLLE

5

Systemfaktorer som kan öka sjuknärvaron

Exempelvis

- Karensdagar
- Ersättningsnivåer
- Utförsäkring av personer som inte återfått sin hälsa

Särskilt om enbart dessa åtgärder används utan att faktiska satsningar på arbetsmiljö och hälsa görs

HÖRSKOLAN
EGVÄLLE

6

Ökad risk för sjuknärvaro Organisation

- Låg ersättbarhet
- Tidspress
- Lång arbetstid
- Osäkra anställningsförhållanden
- Distansarbete

7

Ökad risk för sjuknärvaro Individ

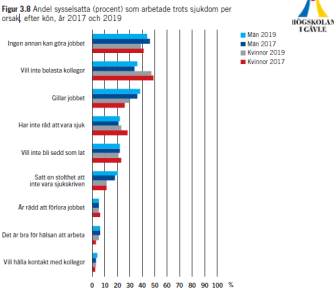

- Dålig ekonomi
- Svårt sätta gränser, "tacka nej" i arbetet
- Överdrivet engagemang
- Negativ attityd till sjukskrivning

8

Orsaker till sjuknärvaro

- Män – "Ingen annan kan göra jobbet".
- Kvinnor – "Vill inte belasta kollegor"
- Många arbetar trots sjukdom för att de gillar jobbet

Arbetsmiljörapport 2020:2, Arbetsmiljöverket

9

afa **Hälsoproblem vid sjuknärvaro**

Vanliga hälsoproblem vid sjuknärvaro

- Akuta eller kroniska hälsoproblem, skador eller symtom
- Psykisk ohälsa
- Muskuloskeletala besvär
- Snuva/förkylning/influensa (innan Covid-19)

10

afa **Konsekvenser av sjuknärvaro**

- Hälsa
- Produktivitet

<https://www.stobica.it/netphoto/259738/back-pain-afhoort/>
<https://svetlitskocomm.com/News/2019/03/03/afhoort/>

11

afa **Fyra svenska studier**

- Studiegupper – Privat och offentlig verksamhet, arbetskraftsundersökningarna
- Cirka 54 000 anställda har följts under olika tidsperioder.

Frageställningar

- Kan sjuknärvaro påverka framtida hälsa och arbetsförmåga?
 - Allmän hälsa
 - Sjukfrånvaro
 - Förtidspension

Engelmann C. et al. J Occup Environ Med. 2008;50:1228-36
Engelmann C. et al. J Occup Environ Med. 2008;50:1228-36
Engelmann C. et al. J Occup Environ Med. 2008;50:1228-36
Engelmann C. et al. J Occup Environ Med. 2008;50:1228-36

12

afa **Sjuknärvaro och framtida hälsa**

- Upprepad sjuknärvaro ökar risken för framtida
 - försämrad hälsa,
 - sjukfrånvaro och förtidspension
- Desto fler gånger med sjuknärvaro ju högre risk
- Hälsa och arbetsmiljö vid studiestart har tagits hänsyn till.

13

afa **Regionalt Vård** **Kan sjuknärvaro ändå vara funktionell i vissa situationer?**

<https://freemove.org/panda-cartoon-character-in-pastel-blue-vector-clip-art>

14

Kan sjuknärvaro vara funktionell?

Funktionell för

- den anställda (t.ex. ett steg i återgång i arbete)
- för organisationen (produktivitet och arbetsmiljö)

Förutsatt att

- Icke smittsamma tillstånd
- Om arbetssituationen ger förutsättning för anpassning, stöd?
- Typ av hälsoproblem och rätt "timing".
 - T.ex. vid vanlig ryggsmärta, vanlig psykisk ohälsa

15

Funktionell sjuknärvaro

- Arbete är bra för hälsan (Waddell & Burton, 2006)
- Skapa struktur och mening i tillvaron
- Stödjer sociala och psykologiska behov
- Rehabilitering eller arbetsanpassning bygger ofta på att pröva att arbeta trots kvarvarande besvär/ohälsa
- Drygt en av tre anger att de "gillar jobbet" som orsak till sjuknärvaro (Arbetsmiljöverket, "Arbetsmiljön 2019")

16

Typer av sjuknärvaro (1)

- Funktionell sjuknärvaro
 - Den anställda kan prestera inom sina begränsningar
 - Organisation: Rimliga krav – inflytande – socialt stöd
- Dysfunktionell sjuknärvaro
 - Den anställda förväntas prestera bortom sina begränsningar
 - Förutsättningarna brister – organisation – individ.

17

Typer av sjuknärvaro (2)

- Terapeutisk sjuknärvaro
 - Låg prestation, fokus på arbetsmiljöns hälsofrämjande aspekter
 - Organisation: Låga krav – högt socialt stöd
- Prestationsinriktad sjuknärvaro
 - Den anställda högpresterar men på bekostnad av hälsan
 - Höga krav i organisationen eller hos individen

18

afa

Skyddar en bra arbetsmiljö mot negativa effekter av sjuknärvaro?

19

Kan socialt stöd och inflytande över arbetet skydda mot negativa effekter av sjuknärvaro?

- 15 779 anställda följdes från 2008-2018
- Urval av yrken från svensk arbetsmarknad

SLOSH, Int. J. Epidemiol. 2018; Vol 47, 693-699.

 The Swedish Longitudinal Occupational Survey of Health

20

afa

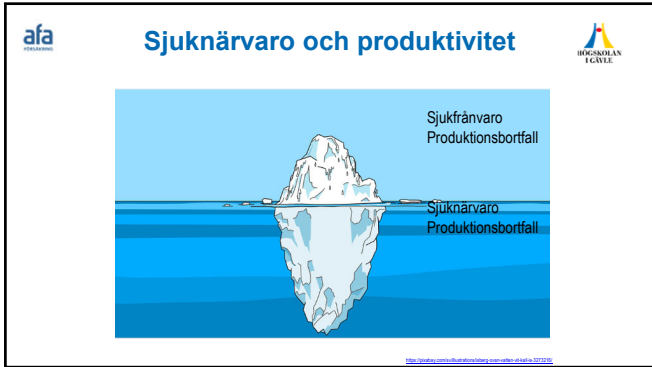
Skyddar en bra arbetsmiljö mot negativa effekter av sjuknärvaro?

- Sjuknärvaro – sämre framtida hälsa
- Högt socialt stöd och inflytande har en skyddande effekt
- Höga krav eller spånt arbete - större hälsoförsämring

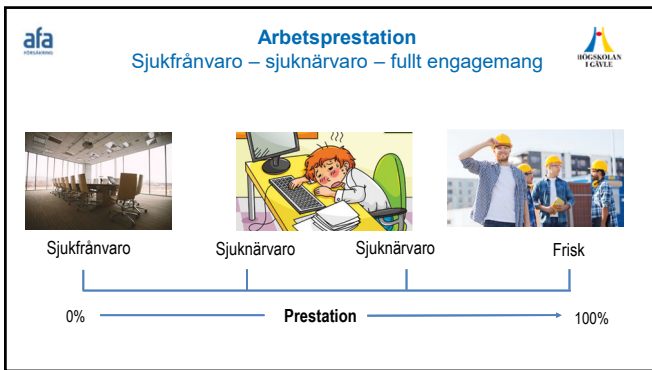
 The Swedish Longitudinal Occupational Survey of Health

Bergström, G., ... & Leineweber, C. (2020). Int. J Environ Res Public Health, 17(13) 4711.

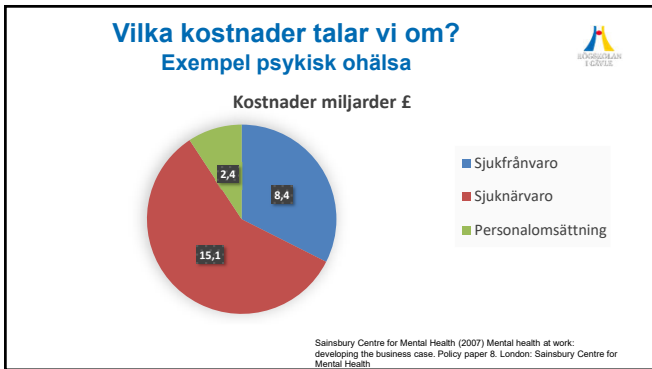
21

22

23

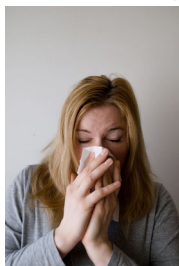

24

Andra kostnader - sjuknärvaro

- Smittspridning?
 - Arbetskamrater
 - Kunder, patienter, elever...
- Misstag
- Arbetsplatsolyckor
- Hälsa och sjukvård
- Läkemedel
- Den enskildes utgifter

25

Produktionsbortfall vid sjuknärvaro Kostnader

- Sjuknärvaro förklarade 52% av totala kostnader för ohälsa (baserat på 28 studier).

Kigozi, J., (2017). *Value Health*, 20(3), 496-506. doi:10.1016/j.jval.2016.12.006

26

Ohälsans "osynliga" kostnader

Vad kostar ohälsan arbetsgivare? – Baserat på 758 svenska chefer

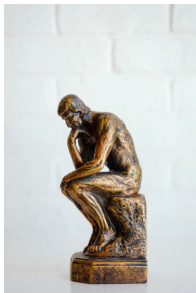
- Kostnader för sjuknärvaro och arbetsmiljöproblem överstiger kostnader för sjukfrånvaro
- Teamarbete och höga krav att leverera i tid ökar kostnaderna vid sjukfrånvaro och sjuknärvaro

Söderberg, C., Åberg, L., Hägglund, J., Bergström, G., Lohm, K., Karlsson, M. *Value in Health* 2016, 19(5), 914-924
© 2016 Elsevier Inc. All rights reserved. <https://doi.org/10.1016/j.jval.2016.12.006>

27

Sjuknärvaro - produktivitet

- Svårberäknat
- Sjuknärvaro mycket kostsamt men frågan är hur kostsamt?

https://unsplash.com/photos/l_XXYHrPEY

28

afa

Sjuknärvaro - Sammanfattning

- Samband med
 - Försämrad framtida hälsa
 - Ökad risk för framtida sjukfrånvaro och förtidspension
- Höga kostnader för samhälle och arbetsgivare
- *Kan sjuknärvaro vara funktionell under vissa förutsättningar?*

29

afa

Rekommendationer

Till arbetsgivare

- En bra arbetsmiljö
 - Kan minska både sjukfrånvaro och sjuknärvaro.
 - Ger utrymme för arbetsanpassning
 - Ökar produktivitet
- Insatser för att minska sjukfrånvaro – Mät också sjuknärvaro!

Till den anställde

- Upprepad sjuknärvaro kan vara en varningssignal om att en förändring behövs i arbetssituationen eller livssituationen.

30
